

Het was zo'n week om de dekens over je hoofd te trekken en in bed te blijven liggen. Afgelopen maandag was het *Blue Monday*, de derde maandag in januari, volgens sommigen de meest sombere dag van het jaar. Voor mijn gevoel heeft het ook minstens de helft van de week geregend, en dan heb ik het nog maar even niet over de avondklok en het verder terugbrengen van bezoek. Het was een week om moe en murw te zijn. Een week om tegen elkaar te klagen en ons zorgen te maken over de tegenstellingen in de samenleving en alle andere ontwrichtende gevolgen die corona heeft. En dan maar weer een keer diep te zuchten en te zeggen: 'We maken er maar het beste van'. Want zo zijn we dan vaak ook wel weer: schouders eronder, volhouden.

Het was een week om verlangend uit te zien naar een sprankje hoop, naar iets van houvast, iets van perspectief. En zoals we dat in de kerk al eeuwen doen, keren we ons dan naar de oude verhalen. Altijd maar weer die oude verhalen, waarin hopelijk een lichtje opflakkert, iets dat we kunnen meenemen de nieuwe week in.

Deze zondag het verhaal van de oude Eli en de jonge Samuël. Het is een verhaal over een overgangstijd, waarin oude ordes op wankelen stonden en er nog geen nieuwe instituties voor in de plek gekomen waren. De oude Eli is een van de laatste rechters van het volk Israël. Er waren nog geen koningen, en het politieke systeem waarin de rechters en priesters de dienst uitmaakten was uitgelopen op chaos. Iedereen deed wat goed was in zijn eigen ogen, mensen twistten over de waarheid en in die kakofonie van ruzies ging alle zicht op Gods perspectief op de aarde verloren. *Er klonken in die tijd zelden woorden van de HEER en er braken geen visioenen door. De godslamp was bijna uitgedoofd.*

Eli is de verbeelding van dat oude systeem. Hij is letterlijk oud en letterlijk bijna blind. Zijn zoons zijn uitgegroeid tot de grootste schurken van Israël en hij heeft het maar opgegeven om daar nog iets van te vinden. De dromen waar hij misschien ooit in geloofd heeft en voor gestreden heeft, zijn in rook opgegaan. Als priester vervult hij zijn religieuze plichten, maar alle vuur is eruit. Het geloof dat er echt iets wezenlijks gebeurt daar in die tempel, dat heeft hij allang niet meer. Hij is onverschillig geworden. Zijn leven heeft alle glans verloren. Zijn ogen staren dof de verte in.

En dan is daar dat kleine jongetje, de onbevange Samuël, die onder de hoede van Eli in de tempel werkt. Hij huppelt het verhaal door als een belofte, en het is moeilijk om niet vertederd te raken als je hem zo ziet liggen slapen in de tempel. Zo toegewijd is hij aan de gewichtige taken die Eli hem geeft dat hij zelfs in het heiligdom sláápt, bijna zoals een kind dat helemaal idolaat is van zeg, de brandweer, en zijn brandweermannenkostuum zelfs in bed niet uit wil doen.

Samuël wordt op een nacht wakker omdat hij iemand hoort roepen en hij springt op. 'Hier ben ik!'

Geen idee heeft hij dat hem hiermee woorden uitspreekt die nogal een heftige Bijbelse connotatie hebben. Als op andere plekken in het Oude Testament mensen zeggen 'Hier ben ik', dan kun je er donder op zeggen dat ze van God een opdracht gaan krijgen, een roeping die niet bepaald makkelijk gaat zijn. Abraham zei 'hier ben ik' tegen God, en hij hoorde dat hij met zijn zoon de berg op moest om hem te gaan offeren. Jacob zei 'hier ben ik' tegen God, en hij hoorde dat hij terug naar huis moest om Esau onder ogen te komen. Mozes zei 'hier ben ik' tegen God, en hij hoorde dat hij terug naar Egypte moest gaan, naar de farao. Jesaja zei 'hier ben ik tegen God, en hij hoorde dat hij onheil moest profeteren over Jeruzalem.

Maar Samuël heeft geen idee dat hij 'hier ben ik' zegt tegen GóD. In zijn oren is het gewoon de oude Eli die hem 's nachts nodig heeft en hem daarom roept. Onbevange springt hij op en gaat naar

Eli toe. Eli heeft vast gereageerd zoals opvoeders en ouders van alle tijden doen als ze 's nachts wakker worden gemaakt, een beetje chagrijnig maar boos kun je toch ook niet worden. 'Het is niets jongen, ga maar slapen.'

Hoe vaak doen we dat niet, bewust of onbewust: er is iets dat ons raakt, ontroert, even blij maakt, even optilt, of juist een onrustig irritant zeurend gevoel, en dat we dan tegen onszelf zeggen: het is niets. En onze aandacht weer richten op het alledaagse geploeter.

Bij Eli gebeurt het drie keer achter elkaar, totdat er iets begint te dagen. Hoe ver de herinnering aan God bij hem ook is weggezakt, ineens lijkt er toch een lampje te gaan branden bij deze man die de hoop op perspectief allang opgegeven had. In al zijn blindheid en onverschilligheid en passiviteit weet hij ineens dat hier iets belangrijks gebeurt. Iets waar hij alleen maar met het grootste respect bij aanwezig kan zijn en waar hij de ruimte aan moet geven, iets waar hij het onbevangen kind de ruimte in moet geven. *'Ga maar weer slapen. Wanneer je wordt geroepen, moet je antwoorden: 'Spreek, HEER, uw dienaar luistert'.*

De opdracht die Samuel dan van God krijgt als hij doet wat Eli zegt, is inderdaad niet gemakkelijk. Net als bij al die Bijbelse figuren vóór hem die zeiden 'Hier ben ik' en die een roeping kregen die ze misschien wel liever niet hadden gehad. Samuel moet tegen Eli gaan zeggen dat Eli's familie ten onder zal gaan, dat hun tijd van macht voorbij is en dat er niets van hen zal overblijven. Samuel moet profet worden en breken met het tijdperk waarin rechters het voor het zeggen hebben in Israël. Met Eli eindigt die oude tijd. Met Samuel begint een nieuwe tijd, die van de profeten en de koningen - koning Saul, koning David, die door Samuel gezalfd zullen gaan worden.

Het oude, onverschillige heeft uiteindelijk toch de ruimte gegeven aan wat er aan heiligs gebeurt in het nieuwe, het onbevangene. En daarin voltrekt zich een omslag. Niet dat het makkelijk gaat zijn: de profetie die Samuel moet uitspreken over de familie waar hij bij woont en voor werkt is hard, en de nabije toekomst voor Israël is nog veel harder: ze zullen eerst nog allerlei militaire nederlagen ondergaan vóórdat het nieuwe definitief doorbreekt. En niemand weet op dat moment nog hoe dat nieuwe eruit gaat zien. Maar de omslag, die is er al. Die heeft zich al voltrokken in die kleine jongen die leerde om zich open te stellen voor de Allerhoogste. Hij heeft gezegd 'Hier ben ik'.

Wij leven in een overgangstijd. De wereld van vóór corona, die krijgen we niet meer terug. De wereld zoals die nu is, is chaos, en niemand weet hoe de wereld van de toekomst eruit gaat zien. Als ik voor mezelf spreek, herken ik me in mijn reactie daarop zowel in Eli als in Samuel. Eli: dat je soms onverschillig dreigt te worden en denkt 'het zal allemaal wel'. Dat je soms verzandt raakt in je dagelijkse routine en niet verder kijkt dan dat. Samuel: dat je af en toe voelt dat die speelse onbevangenheid toch nog niet helemaal verdwenen is.

De lamp is bijna uitgedoofd, zo schrijft het verhaal. Bijna, maar niet helemaal. In de lach van een kind, in de wind door je haren, in kunst en creativiteit: op welke plek vindt u/vindt jij een vonkje bezieling, iets dat je nieuwe levenskracht geeft? Koester dat vonkje, wakker het aan en geef het de ruimte. Want het is dat vonkje dat je de moed geeft om het leven recht in de ogen te kijken en te zeggen: wat er ook gebeuren moet, 'Hier ben ik'.